Hvilket lands domstol er ansvarlig?

Tjekkiet

1 Skal jeg anlægge sag ved en almindelig domstol eller ved en særlig domstol (f.eks. ved arbejdsretten)?

Tjekkisk civilret indeholder ingen formelle regler om særlige domstole, der skal behandle bestemte typer sager. I civile sager har de almindelige domstole i princippet kompetence til at pådømme tvister vedrørende alle civilretlige spørgsmål. Disse defineres materielt således, at domstolene i civilretlige sager skal behandle og pådømme tvister og andre retssager, der udspringer af privatretlige forhold (artikel 7, stk. 1, i den civile retsplejelov, som ændret (lov nr. 99 /1963 saml.)). Derudover er der pr. 1. januar 2014 trådt en ny lov i kraft i Tjekkiet, lov nr. 292/2013 saml. om særlige retssager. Ifølge denne lov skal domstolene behandle og pådømme de retssager, der er omfattet af loven.

I visse tilfælde er forvaltningsmyndighederne i kraft af særlovgivningen bemyndiget til at afgøre civilretlige sager. I sådanne tilfælde kan forvaltningsmyndighedens afgørelser dog altid efterfølgende prøves af en civil domstol i overensstemmelse med del fem i den civile retsplejelov, som ændret (lov nr. 99/1963 saml.) (artikel 244 ff.).

2 Hvis kompetencen ligger hos de almindelige domstole (dvs. det er de almindelige domstole, som behandler denne type sager), hvordan finder jeg så ud af, hvilken en jeg skal henvende mig til?

2.1 Sondres der mellem lavere og højere førsteinstansdomstole (f.eks. distriktsdomstole og regionale domstole), og hvilken har i givet fald kompetence til at behandle min sag?

I Tjekkiet er de civile domstole i første instans distriktsdomstolene (*okresní soud*) og de regionale domstole (*krajský soud*), samt i sjældne tilfælde Tjekkiets højesteret (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Distriktsdomstolene har kompetence til at behandle sager i første instans, medmindre det i loven udtrykkeligt er fastsat, at det er de regionale domstole eller Tjekkiets højesteret, der er kompetent i den pågældende sag.

2.

a) Ifølge lov nr. 99/1963 saml. har de regionale domstole kompetence til at behandle følgende sager i første instans:

tvister vedrørende gensidig afvikling af fejlagtigt udbetalte pensionsforsikringsydelser, tvister om sygesikringsydelser, statens sociale ydelser eller bistand til mindrebemidlede samt tvister vedrørende gensidig afvikling af degressiv godtgørelse udbetalt som følge af en persons ret til sygesikringsydelser

tvister vedrørende lovligheden af en strejke eller lockout

tvister vedrørende en udenlandsk stats eller persons diplomatiske privilegier og immuniteter, hvis disse tvister henhører under de tjekkiske domstoles kompetenceområde

tvister vedrørende ophævelse af en voldgiftsrets afgørelse om opfyldelse af forpligtelser, der udspringer af en kollektiv overenskomst

sager, der følger af retsforhold i forbindelse med etablering af handelsselskaber, fonde, stiftelser og investeringsforeninger, tvister mellem handelsselskaber, deres partnere eller medlemmer samt tvister mellem partnere eller medlemmer, som udspringer af deres deltagelse i handelsselskabet

tvister mellem virksomheder, deres partnere eller medlemmer og medlemmer af virksomhedernes ved lov oprettede organer eller kuratorer, hvis tvisterne vedrører udøvelsen af hvervet som medlem af de ved lov oprettede organer eller kuratorernes rolle i en konkursbehandling

tvister, som følger af loven om ophavsret

tvister vedrørende beskyttelse af rettigheder, som krænkes eller trues af illoyal konkurrence eller ulovlige konkurrencebegrænsninger

sager vedrørende beskyttelse af en juridisk persons navn og omdømme

tvister vedrørende økonomisk sikkerhedsstillelse og tvister vedrørende veksler, checks og investeringsinstrumenter

tvister opstået i forbindelse med børshandlede råvarer

sager vedrørende ejerforeningers generalforsamlinger og tvister opstået i denne forbindelse

sager vedrørende omlægningen af selskaber og kooperativer, herunder erstatningssager, jf. særlige retsforskrifter

tvister vedrørende køb af en virksomhed, forpagtning af en virksomhed eller en del heraf

tvister vedrørende kontrakter på bygge- og anlægsarbejder, som er offentlige kontrakter over tærskelværdien, herunder de leverancer, der er nødvendige for opfyldelsen af sådanne kontrakter.

b) Ifølge lov nr. 292/2013 saml. har de regionale domstole kompetence til at behandle følgende sager i første instans:

sager vedrørende juridiske personers status, herunder deres opløsning og afvikling, udpegelse og afskedigelse af medlemmer af deres ved lov oprettede organer eller af en kurator, deres omlægning og spørgsmål vedrørende deres status som almennyttigt organ

sager vedrørende juridiske personer, som sættes under administration

sager vedrørende deponeringer med henblik på opfyldelse af en forpligtelse til at yde vederlag eller godtgørelse til mere end en person på baggrund af en retsafgørelse i henhold til lov om handelsselskaber eller lov om omlægning af selskaber og kooperativer (i det følgende benævnt "obligatorisk deponering")

sager vedrørende kapitalmarkedet

sager vedrørende forhåndssamtykke til at foretage undersøgelser i sager om konkurrencebeskyttelse

sager vedrørende ændring af en repræsentant for det tjekkiske advokatsamfunds eller skatterådgiverkammerets samtykke til adgang til indholdet af dokumenter.

3. Tjekkiets højesteret er kompetent i første og sidste instans i sager om anerkendelse af udenlandske domme om skilsmisse, separation, omstødelse af ægteskab og afgørelse af, hvorvidt ægteskabet reelt er indgået eller ej, hvis mindst den ene af parterne er tjekkisk statsborger, jf. artikel 51 i lov nr. 91/2012 saml. om international privatret. Denne procedure følges imidlertid ikke ved anerkendelse af domme fra andre EU-medlemsstater i sager, hvor Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 finder anvendelse, eller når en bilateral eller multilateral aftale indeholdende bestemmelser om en anden procedure end den, der fremgår af tjekkisk lovgivning, finder anvendelse.

Højesteret er endvidere kompetent i sager vedrørende anerkendelse af en udenlandsk retsafgørelse om konstatering eller afvisning af faderskab, jf. artikel 55 i lov nr. 91/2012 saml. om international privatret.

2.2 Stedlig kompetence (er det retten i by A eller by B, der skal behandle min sag?)

De forhold, der foreligger på tidspunktet for sagens indledning, er afgørende for fastlæggelse af den saglige kompetence (se spørgsmål 2.1) og den stedlige kompetence. Alle efterfølgende ændringer af disse forhold (f.eks. ændring af sagsøgtes bopæl) er – med enkelte undtagelser (overførsel af kompetence i sager om omsorgspligt over for mindreårige, forældremyndighed og retlig handleevne) – irrelevante.
Ifølge artikel 105, stk. 1, i den civile retsplejelov (lov nr. 99/1963) har retten som udgangspunkt kun adgang til at prøve sin stedlige kompetence ved retssagens indledning – frem til forundersøgelsens afslutning, inden den begynder at behandle sagens realitet, dvs. indtil den opfordrer sagsøger til at nedlægge sine påstande under forundersøgelsen, eller indtil den træffer en afgørelse, hvis der ikke afholdes et retsmøde. Derefter kan den kun efterprøve sin stedlige kompetence, hvis ikke der er foretaget nogen forundersøgelse, og en af parterne har bestridt, at retten har stedlig kompetence første gang, parten fik mulighed for det. I nogle sager kan det ske, at der er flere stedligt kompetente domstole. Sagsøger kan vælge mellem de almindelige domstole og de domstole, der er udpeget i artikel 87 i den civile retsplejelov (lov nr. 99/1963 saml.), f.eks. retten på det sted, hvor arbejdspladsen ligger, i erstatningssager, der skal afgøres af retten på det sted, hvor skaden blev forvoldt. Sagsøger skal foretage dette valg senest, når sagen anlægges. Den ret, ved hvilken sagen først bliver indledt, er kompetent.
I visse sager er den stedlige kompetence fastlagt i henhold til lov nr. 292/2013 saml. om særlige retssager (*zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních*).

2.2.1 Hovedreglen om stedlig kompetence

De grundlæggende regler for stedlig kompetence fremgår af artikel 84-86 i den civile retsplejelov (lov nr. 99/1963 saml.) og artikel 4 i lov nr. 292/2013 saml. Der mindes dog om, at den stedlige kompetence i nogle tilfælde reguleres af EU-lovgivning, der finder direkte anvendelse, og som har forrang for national lovgivning (se visse bestemmelser i forordning nr. 44/2001, som ikke blot regulerer den internationale, men også den stedlige kompetence), hvilket betyder, at tjekkisk lovgivnings regler om stedlig kompetence ikke altid finder anvendelse.
Hovedreglen i den civile retsplejelov (lov nr. 99/1963 saml.) er, at den almindelige domstol i sagsøgtes retskreds er den almindeligt kompetente ret. Den almindelige domstol er altid distriktsdomstolen. Når det er en regional domstol, der er kompetent i første instans (se spørgsmål 2.1), er det den regionale domstol på det sted, hvor partens almindelige domstol (distriktsdomstol) ligger, som er stedligt kompetent. Når der er flere sagsøgte i en sag, er de almindelige domstole i alle de sagsøgtes retskredse stedligt kompetente.
Den almindelige domstol, som en fysisk person er underlagt, er distriktsdomstolen på det sted, hvor den pågældende har bopæl, og hvis ikke den pågældende har nogen bopæl, er det distriktsdomstolen på det sted, hvor han/hun opholder sig. En bopæl anses for at være det sted, hvor en fysisk person bor og har til hensigt at opholde sig permanent (der kan også være flere sådanne steder, og i så fald er den almindelige domstol distriktsdomstolen på alle disse steder).
For en fysisk person, der driver virksomhed, er den almindelige domstol i sager, der følger af virksomhedens aktiviteter, distriktsdomstolen på det sted, hvor personen har sin virksomhedsadresse (ifølge den adresse, der står opført i det offentlige register). Hvis ikke personen har nogen virksomhedsadresse, er det distriktsdomstolen på det sted, hvor den pågældende person har bopæl, og hvis ikke han/hun har nogen bopæl, er det distriktsdomstolen på det sted, hvor han/hun opholder sig.
Kriteriet for fastlæggelse af den almindelige domstol, som en juridisk person er underlagt, er den juridiske persons hjemsted (se den civile lovbogs artikel 136-137 (lov nr. 89/2012 saml.).
Den almindelige domstol, som en kurator er underlagt under udøvelsen af sit hverv, er distriktsdomstolen på det sted, hvor kuratorens hjemsted ligger.
Der gælder særlige regler for den almindelige domstol, som staten er underlagt (retten på det sted, hvor statens organisatoriske enhed med kompetence i henhold til en særlig retsforskrift har hjemsted, og hvis ikke det er muligt at fastslå den stedligt kompetente ret på denne måde, retten på det sted, hvor de forhold, der gav anledning til den påberåbte rettighed, fandt sted), som en kommune er underlagt (retten på det sted, hvor kommunen ligger), og som en højere territorial autonom enhed er underlagt (retten på det sted, hvor dens forvaltningsorganer har hjemsted).
Hvis sagsøgte, der er statsborger i Tjekkiet, ikke er underlagt en almindelig domstol eller en almindelig domstol i Tjekkiet, er den kompetente ret retten på det sted, hvor den pågældende havde sin sidst kendte bopæl i Tjekkiet. Ejendomsrettigheder kan gøres gældende over for en person ved retten på det sted, hvor den pågældendes ejendom er beliggende, hvis ikke personen er underlagt nogen anden kompetent ret i Tjekkiet.
Der kan endvidere indgives en stævning (begæring om indledning af en retssag) mod en udlænding ved en ret på det sted i Tjekkiet, hvor den pågældendes fabrik eller en af fabrikkens organisatoriske enheder er beliggende.
I bestemmelserne i artikel 4 i lov nr. 292/2013 saml. om særlige retssager hedder det, at den kompetente ret i en retssag er den almindelige domstol, som den person, i hvis interesse retssagen indledes, er underlagt, medmindre andet fremgår af selvsamme lov. Den almindelige domstol for en mindreårig, som ikke har fuld retlig handleevne, er retten på det sted, hvor den mindreårige har bopæl, som fastlagt i en aftale mellem forældrene eller ved en retsafgørelse eller andre afgørende forhold.

2.2.2 Undtagelser fra hovedreglen

Ud over den stedlige kompetence, der tilfalder sagsøgtes almindelige domstol, findes der en anden særlig ret med stedlig kompetence, som er a) en særlig valgt ret med stedlig kompetence (se spørgsmål 2.2.2.1 nedenfor) og b) en særlig ret med stedlig enekompetence (se spørgsmål 2.2.2.2 nedenfor). Det er også muligt at indgå en værnetingsaftale i handelssager (se spørgsmål 2.2.2.3 nedenfor).
Derudover hedder det i artikel 5 i lov nr. 292/2013 saml. om særlige retssager, at såfremt de forhold, der lå til grund for afgørelsen af kompetencespørgsmålet, ændres under en retssag om forældremyndighed over en mindreårig, sager om forældremyndighed og sager om retlig handleevne, kan retten overføre sin kompetence til en anden ret, hvis dette tilgodeser den mindreårige, værgen eller den person, hvis retlige handleevne er under behandling. Overførslen af kompetence i henhold til dette stykke er imidlertid altid underlagt rettens vurdering.

2.2.2.1 Hvornår kan jeg vælge mellem sagsøgtes hjemting (ifølge hovedreglen) og en anden domstol?

Dette er den såkaldt "særlige valgte ret med stedlig kompetence", som reguleres i henhold til den civile retsplejelovs artikel 87 (lov nr. 99/1963 saml.). Sagsøger kan vælge, om han/hun vil anlægge sagen ved sagsøgtes almindelige domstol eller ved en anden stedligt kompetent ret. Kompetencereglerne skal dog overholdes – hvis det er en regional domstol, som er kompetent i første instans, skal sagsøger indbringe sagen for en regional domstol. Når sagen først er anlagt, kan sagsøger ikke længere ændre sit valg. Hvis den stedlige kompetence reguleres af EU-lovgivning, der finder direkte anvendelse, og som har forrang for national lovgivning (se visse bestemmelser i forordning nr. 44/2001, som ikke blot regulerer den internationale, men også den stedlige kompetence), finder den tjekkiske lovgivnings regler om stedlig kompetence baseret på et valg ikke altid anvendelse.
I stedet for at anlægge sagen ved sagsøgtes almindelige domstol kan sagsøger vælge en ret på det sted:
hvor sagsøgte har sit faste arbejdssted
hvor de forhold, der gav anledning til retten til erstatning, opstod
hvor den organisatoriske enhed for en fabrik tilhørende den fysiske eller juridiske person, som sagsøges, ligger, såfremt tvisten vedrører denne enhed
hvor en person, der driver et reguleret marked eller et multilateralt handelssystem, har hjemsted, såfremt der er tale om en handelsretlig tvist vedrørende et reguleret marked, som drives af den pågældende, eller afvikling af sådan virksomhed eller
i et multilateralt handelssystem, som drives af den pågældende, eller afvikling af sådan virksomhed

hvor betalingsstedet ligger, når den rettighed, der gøres gældende, udspringer af en veksel, egenveksel eller anden form for sikkerhedsstillelse hvor en råvarebørs har hjemsted, såfremt tvisten vedrører børshandlede råvarer.

2.2.2.2 Hvornår skal sagen anlægges ved en anden domstol end sagsøgtes hjemting (ifølge hovedreglen)?

Dette er den såkaldte "ret med stedlig enekompetence", som reguleres i henhold til den civile retsplejelovs artikel 88 (lov nr. 99/1963 saml.) og visse bestemmelser i lov nr. 292/2013 saml. om særlige retssager. Hvis der foreligger en bestemmelse om stedlig enekompetence i en bestemt sag, kan den stedlige kompetence ikke fastslås efter sagsøgtes almindelige domstol eller den særlige valgte ret med stedlig kompetence.

Hvis den stedlige kompetence reguleres af EU-lovgivning, der finder direkte anvendelse, og som har forrang for national lovgivning (se visse bestemmelser i forordning nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, som ikke blot regulerer den internationale, men også den stedlige kompetence), finder tjekkisk lovgivnings regler om stedlig enekompetence ikke altid anvendelse.

I henhold til den civile retsplejelovs artikel 88 (lov nr. 99/1963 saml.) finder bestemmelsen om stedlig enekompetence primært anvendelse på følgende sager:

Sager om opgørelse af ægtefællers fælleseje eller andre aktiver eller ophævelse af sameje af en lejlighed efter skilsmisse – den ret, der pådømte skilsmissesagen, er stedligt kompetent.

Sager om retten til fast ejendom (sagerne skal direkte vedrøre retten til ejendommen – det gælder primært tinglige rettigheder og forpagtningsrettigheder) – retten på det sted, hvor ejendommen er beliggende, er stedligt kompetent, under forudsætning af at der ikke er tale om retssager til opgørelse af ægtefællers fælleseje eller andre aktiver eller ophævelse af sameje af en lejlighed efter skilsmisse (i disse sager er den ret, der pådømte skilsmissesagen, stedligt kompetent – se ovenfor).

Sager til afgørelse af en tvist i forbindelse med en arvesag – retten på det sted, hvor arvesagen kører, er stedligt kompetent.

Lov nr. 292/2013 saml. om særlige retssager indeholder bestemmelser om særlig stedlig kompetence, der navnlig finder anvendelse på følgende sager:

Skilsmissesager, sager til bestemmelse af, hvorvidt et ægteskab reelt er indgået eller ej, og om et ægteskabs ugyldighed – i henhold til artikel 373 og 383 er den kompetente ret retten på det sted, hvor ægtefællerne have deres seneste fælles bopæl i Tjekkiet, under forudsætning af at mindst en af ægtefællerne stadig bor på stedet. Hvis ikke der findes en sådan ret, er det den almindelige domstol på det sted, hvor den ægtefælle, der ikke indgav begæringen om indledning af en retssag, bor, og hvis en sådan ret heller ikke findes, er det den almindelige domstol på det sted, hvor den ægtefælle, der indgav begæringen om indledning af en retssag, bor.

Arvesager – i henhold til artikel 98 er den kompetente ret retten på det sted, hvor afdøde havde sin faste registrerede bopæl, sin seneste bopæl eller sit opholdssted, hvor afdødes faste ejendom er beliggende, eller hvor han/hun døde (dette er de rangordnede kriterier).

Sager vedrørende internationale barnebortførelser (tilbagegivelse af et barn) – i henhold til artikel 479 er den kompetente ret retten på det sted, hvor kontoret for international retlig beskyttelse af børn har hjemsted, dvs. byretten i Brno.

2.2.2.3 Kan sagens parter selv vælge en domstol, som ellers ikke havde været kompetent til at behandle sagen?

Parterne har kun mulighed for at indgå aftale om en anden stedligt kompetent ret end den ved lov fastsatte (en såkaldt værnetingsaftale), jf. den civile retsplejelovs artikel 89a (lov nr. 99/1963 saml.), i sager vedrørende forbindelser mellem virksomheder opstået som følge af virksomhedernes aktiviteter og kun på den betingelse, at der ikke foreligger nogen bestemmelse om stedlig enekompetence for den pågældende sag, jf. den civile retsplejelovs artikel 88 (lov nr. 99/1963 saml.) (se ovenfor). En værnetingsaftale skal være udfærdiget på skrift. Hvis sagsøger indbringer et krav for den valgte ret, og værnetingsaftalen gøres gældende, bør aftalen (i troværdig form – helst originalen eller en bekræftet kopi) vedhæftes kravet, selv om dette ikke er en betingelse ifølge gældende lovgivning.

3 Hvis kompetencen ligger hos de særlige domstole, hvordan finder jeg så ud af, hvilken en jeg skal henvende mig til?

Der findes ingen særlige domstole i Tjekkiet (se svar på spørgsmål 1).

Sidste opdatering: 16/09/2020

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af EJN-kontaktpunkterne. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Hverken ERN eller Kommissionen påtager sig noget ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.